

Mijn naam is Kerger-Walisch Hélène, geboren in Watrange in 1929, woonachtig in Tarchamps. We hadden een middelgrote boerderij en er waren 6 kinderen. Toen de oorlog uitbrak, werkten de meisjes al buitenshuis.

U was 12 jaar toen de oorlog begon. Hoe hebt u dat moment ervaren?

De oorlog begon tijdens onze kermisweek. We wilden de woonkamer behangen voor kermiszondag. Mijn vader haalde alles van de muren en toen hij klaar was, marcheerden de soldaten langs. Toen zei mijn vader, dat de oorlog was uitgebroken. Er werd niet meer behangen. 's Middags kwamen de vliegtuigen en 's avonds, toen we aan het melken waren, kwamen de soldaten. Ze waren vreselijk moe, en kwamen met hun beker bij mijn vader, die gratis melk gaf. Zo ging het dag in dag uit.

Hoe voelde u zich als kind of jong meisje?

De douanebeamten werden eerst bij ons in huis ingekwartierd. Een van hen kwam kijken of er nog bedden waren. We hadden er één te veel. Dus kwartierden ze er één bij ons in, en we moesten hem ook te eten geven. Later kwamen er drie, twee van hen waren echte nazi's, de andere kwam uit Ersfeld, hij was aardig en hielp ons veel.

Welke invloed had dit op uw dagelijks leven of op school?

We leerden geen Frans meer op school, alleen Duits. Ik heb nog steeds mijn rapport waar alles in het Duits op staat. Toen wilden ze dat we bij de Hitlerjeugd gingen. Maar dat deden we niet. We moesten aardappelkevers verzamelen. Dat deden we vroeger nooit. En we hadden sportlessen.

Wat waren de slechtste momenten in het dorp of voor jullie als gezin?

Dat was toen mijn broer werd opgeroepen. Dat was erg. Hij zat drie jaar in gevangenschap. Daarna kwam hij thuis. Mijn latere man was ook opgeroepen. Ik kende hem van school. Hij was 13 maanden aan het front in Rusland. Toen hij terugkwam, wilde hij er niet over praten. Hij vertelde me alleen dat hij zo'n honger had dat hij het brood uit de hand van een dode soldaat in de bunker pakte en het opat. Zo erg was het.

Ik neem aan dat u en uw familie constant bang waren voor uw broer?

Hij was altijd aan het schrijven. Hij zat drie jaar in Engeland in een gevangenkamp. Ze lieten hem niet vrij, hoewel we alles geprobeerd hebben. Plotseling kwam hij thuis.

Hoe hebt u de Slag om de Ardennen ervaren? Dat was heel dichtbij.

We zaten er middenin.

Wat is er precies met u gebeurd?

We laadden alles op de ossenkar en reden naar Wiltz, naar familieleden. Daar bleven we zes weken. Toen we terugkwamen, zag ons huis er verschrikkelijk uit. Het was ook heel erg. We wisten wat ons te wachten stond. Mijn vader was te voet teruggegaan en toen hij terugkwam, huilde hij en zei dat hij niet meer terug zou gaan. Toen hij de naaimachine wilde meenemen kwam er een soldaat, die hem bedreigde met een pistool. Hij gooide de naaimachine op de grond en joeg mijn vader het huis uit. Uit zijn eigen huis! Onze buurvrouw zou ook meekomen. Ze had zelfs een ham bij zich. Toen bedacht ze zich en bleef thuis. Ze wilde ook naar ons vee kijken. Toen we thuiskwamen, lag het vee dood in de schuur. Ze waren neergeschoten. Het was gevaarlijk. Ze waren ook in Wiltz met de tanks. Daar hebben ze ook alles van ons

afgepakt. Onze familie daar had een kippenhok. Ze joegen de kippen naar buiten en schoten ze dood. Ze maakten alleen maar problemen. Toen alles voorbij was, kwamen we terug naar Watrange. Alles was verwoest. Ze hadden strobedden gemaakt in de slaapkamers en deden hun behoefte daarop. Het huis was een puinhoop. Dus zijn we een paar dagen bezig geweest met opruimen. Maar we konden in het huis blijven. Dat was geen leuke tijd.

Werden huizen in uw dorp ook volledig verwoest?

Ja.

Hoe is het gebeurd? Door de bommen?

Ja, en ze waren verbrand. Het huis van mijn latere man was helemaal afgebrand. Ze kregen een barak tot ze een nieuw huis hadden.

Was het ook anders omdat u zo dicht bij de grens woonde?

Ik denk het wel. Ze baanden zich een weg naar België. De douanebeambten werden aan de grens geplaatst en mochten geen Belgen Luxemburg binnenlaten. De douanebeambte die bij ons was, vroeg mijn moeder om een boterham om mee te nemen naar zijn post. Hij vertelde me later dat hij de broodjes aan de Belgen had gegeven. Ze zaten daar in een wachthuisje.

Op een gegeven moment was Luxemburg eindelijk bevrijd en was de oorlog voorbij. Hoe hebt u dat ervaren?

Dat was fijn. We dachten dat dat niet meer mogelijk was.

Hebt u er een speciale herinnering aan?

Eerst werden de collaborateurs opgepakt. Ze wilden ze ophangen in Harlange. Het was hun eigen schuld. Ze waren echt slecht. Als het 's avonds donker was, gingen ze door het dorp om te kijken waar er nog licht brandde.

Hoe ging het leven daarna verder?

Ik bleef een korte tijd thuis en ging toen ook naar België om als dienstmeisje in een gezin te werken. Daar heb ik ook Frans geleerd.

Wist u ook dat de Amerikanen daar waren? Hoe hebt u ze leren kennen?

Ik kan niet zeggen of ze veel beter waren dan de anderen.

Waarom?

Het waren soldaten. Ze hadden hun veldkeuken opgezet waar iedereen eten kon krijgen. Ook in Wiltz. Een keer kwamen ze met een grote tank naar het erf van onze familie waar we waren. Ze hadden een prachtige accordeon bij zich. Een van hen vroeg mij of ik die wilde hebben. Ik antwoordde bevestigend, maar dan had ik op de tank moeten klimmen. Dat wilde ik niet. Dus gooide hij de accordeon op de grond en die brak in stukken. Ze hadden hemergens gestolen. Het was een slechte tijd. Vooral toen de mannen werden opgeroepen. Ze namen alles wat ze nodig hadden. We kregen een brief dat we ons paard naar de trein moesten brengen. Toen hebben ze alle paarden meegenomen. Ze vroegen niet of je het zelf nog nodig had of niet.

Dus de jonge mannen die werden opgeroepen waren niet veel ouder dan u? En u kende ze?

Ja.

Waren er ook mensen uit het dorp die niet terugkwamen?

Niet uit Watrange. Uit Harlange, ja. Ik kende er ook veel. Ik heb nog steeds een foto waarop ze allemaal staan.. Velen kwamen niet terug.